

DRUŠTVENE VESTI

Idejna in нравna rast po- edinca in naroda po Ev- haristiji.

(Govor dr. Jos. Hohnjeca na evh. shodu.)

Slovenska narodna pesem čma med svojo bogato pripovedno snovjo tudi prelep motiv o Mariji, ki kliče ranjenega fantiča za Jezusom. Razpletak motiva je ta:

»Kuglica prileti,
fantič pa obleži.
Marija j' pa mimo šla,
prav mil' ga j' pogledala:
fantič, le gor vstan',
pojva za Jezusam!
Kak' bom jaz gor ustal,
ker ser v tak' revnem stan!«

Ranjeni fantič se more smatrati kot tip (poda) modernega človeka, ki je resnično v revnem stanu, ker ga tarejo reve in nadloge. Nasledki krogel, ki so letele v svetovni vojni in ki frčijo v drugi obliki naprej, so usodni za telo in gmotno stan človeškega življenja. »Od vesoljnega potopa«, pravi papež Pij XI., »bržkone ni bilo tako splošne in globoko segajoče stiske, kot jo sedaj trpimo« (»Caritate Christi« 3. maja 1932). Še hujša pa je duhovna in moralna, ki je z gospodarsko ne samo v odnosu vzporednosti, marveč tudi prave vzročnosti. Majejo se temelji duhovnega življenja. Stare moralne vrednote se taptajo v blato. Preganja se resnica in krepost. Krivica zmaguje. Zlo se poveličuje kot dobro. Stavba evropske kulture je v nevarnosti. Tišči, ki se jim ne užiga upanje iz krščanske vere, povečujejo med ljudmi zmedo in obup s knjigami, kakor »Propad zapada«, »Agonija sveta«.

Nočemo pesmi obupa. Rajše se obrnimo k njej, ki je bila in je neštetim srcem v tolažbo, obupaniam moč, potrebnim v pomoč in ki je zlasti našemu ljudstvu in naši domovini Mati in Kraljica, k njej, ki je prišla v svoji podobi iz Brezij v našo sredino kot voditeljica k Je-

zusu! Z našim slovenskim ljudstvom vzkliknimo klic bridkosti in zaupanja:

»Marija, k tebi uboge reve,
mi zapuščeni vpijemo,
objokani otroci Eve
v dolini solz zdihujemo.«

Jezustvo.

Da ta karakterizacija življenja ni pretirano črnogledna, marveč povse stvarna, potrjuje tudi filozof, ki načeluje čehoslovaški državi, prezident Masaryk. Iz kritičnega opazovanja življenja mu je vzniklo spoznanje, da vlada v duši sodobnega človeka velika utrujenost kot posledica duhovne zmede sedanje dobe. »Utrujene duše«: s to ugotovitvijo je že ob koncu preteklega stoletja izrazil označbo modernih razmer. Zdravila ni drugje ko v veri, v Jezusovih naukih, v njihovi globoko življenjski obliki. Njegova vera je jezustvo. — Da, jezustvo! To je tudi naša vera, toda integralno (celotno), totalno (popolno) jezustvo. Jezus — pravi Bog, ki se je včlovečil, da je človeka in človeštvo odrešil; Jezus, naš najvišji učitelj, duhovnik in kralj; Jezus, ki prebiva resnično in bistveno kot Bog in človek med nami v zakramentu sv. R. Telesa: to je naše jezustvo. Iz te vere izhaja jezustvo kot naš življenjski program.

Skrivnost Boga.

Za življenje je potrebna luč. Brez luči ni organskega življenja, ki sta mu svetloba in toplota nujen predpogoj. Tako tudi ni duševnega življenja brez njega, ki je rekel o sebi: »Jaz sem luč sveta. Kdor gre za menoj, ne bo hodil v temi, marveč bo imel luč življenja« (Jan. 8, 12). Skozi kakšno temo nevednosti in meglo zmot v najvažnejših življenjskih vprašanjih je moralo iti človeštvo! Ako bi bilo naše znanje omejeno na rezultate spoznanja, kakor nam jih nudi človeška modrost in filozofija narodov, bi naš duh še vedno zaman trkal ob neprodarno zagrinjalo nerešenih življenjskih problemov. Najgloblje vprašanje človeštva je Bog. Človek ga ni mogel rešiti. Kristus je prinesel človeštvu blagovest o Bogu ter mu tako podaril najvišje dobro. Prava ideja o Bogu ima v Kristusu svoj zgodovinski vznik in svoj trajni vir.

Skrivnost sveta in človeka.

V svetlobi te ideje je Kristus razodel in pojasnil skrivnost sveta in človeka. Kakor dva sveta se duh in materija borita med seboj. Noben filozof ni mogel tega v življenje človeka in človeštva segajočega kontrasta (nasprotja) izravnati s sestavom, ki bi zadovoljil človeškega duha. Kristus je dal človeštvu religijo in filozofijo, ki spravlja ta dva življenjske reda in kontrasta v jasno urejeno razmerje. Dobro prvenstvene vrednosti v človeku je njegova duša, ki je podoba božja. »Kaj človeku pomaga, če si ves svet pridobi, svojo dušo pa pogubi?« (Mat. 16, 26.) S temi besedami Gospodovimi je postavljena proti svetu in vsem njegovim dobrinam duša kot dobrina neminljive vrednosti. Tako je bilo izvršeno najradikalnejše prevrednotenje, ki se je kdaj zgodilo na svetu.

Smisel življenja.

S tem je bila povzdignjena ne samo vrednost, marveč tudi zmogljivost človeka; duh, ki ima v človeku prvenstvo, se zaveda pravega človekovega namena ter prodira s to smotrenostjo v materijo življenja in v življenje volje, da odstranja neskladnost med spoznanjem in dejanjem. Sam Tolstoj daje Kristusu to-le spričevanje: »Kdor dojema Kristusov nauk, njega prevzame čuvstvo ko ptiča, ki ni prej vedel, da ima perutni, ter se sedaj iznenada zave, da more leteti, biti svoboden ter se mu ni treba ničesar bati.« Luč, žareča iz Kristusa, je nas rešila ozkosti in tesnobe spoznanja ter nam odprla pogled v večna, neizmerna obzorja. Zveličar nas je rešil nesmiselnosti življenja. Nisem slučajni produkt narave, nisem slepa igrača usode. Otroci božji sem. Moja duša, ustvarjena od Boga, je toliko vredna, da se je za njo sam Bog včlovečil, da bi jo odrešil. Toliko jo ljubi, da biva radi nje v tabernaklju, da jo razsvetljuje s svojo nebeško lučjo in krepi s svojo božjo milostjo. Moje življenje ima globok smisel. Njegove meje segajo v večnost. Groba vrata so samo prag v večnost. Da more naše življenje dobiti iz Kristusa sovega nauka in zgleđa pravo, z večnim ciljem soglasno vsebino, nam daje Kristus v Evharistiji sebe in svoje življenje v lastnino.

Največje radio-oddajno postajo

v Ameriki poseda Njujork. Postaja razpolaga z 87 oddajnik. V 11 nadstropjih glavne poslopja je 35 oddajnih prostovorov in je v celem zaposlenih 4000 ljudi.

Mecesen še raste

v višini 2200 m nad morjem in doseže starost 300 do 400 let. Mecesenov les se da najboljšje uporabiti, ko je doseglo dravo starost 100 let. Čim več vsebuje mecesen smole, tem bolj je trpežen. V vodi in v zemlji postane mecesen trd kot kamen.

Ogromne jajčne lupine so našli pri izkopinah na Kitajskem. Jajca v teh luščinah so bila izležena od posebne vr-

Januš Golec:

Propast in dvig.

Ljudska povest.

Mogoče je, da elektrika v oblakih, ki gotovo vpliva na tvarjanje toče in ki je nasprotna zemeljski, se po teh zračnih vrtincih z zemeljsko zravna polagoma in brez bliskov. In to je tembolj verjetno, ker so povsod zapazili, tudi na Italijanskem, da je tam, kjer so streljali, manj bliskalo ali celo ponehalo bliskati. Tudi jaz sem dostikrat pri bližajočih se nevihtah zapazil, da je blizu tam, kjer smo streljali, bliskati ponehalo in večkrat tudi nevihta ni šla dalje preko strelšč, ampak se je vlekla po eni ali drugi strani. Omenim naj tudi, da vsa ta leta še ni treščilo v nobeno strelšče, dasi visoka železna cev gotovo vleče blisk nase.

3. Uravnava strelšč.

Dokazano je tedaj, tako po naših skušnjah, kakor po italijanskih, da streljanje, če že popolnoma ne zabrani toče, vsaj vpliva, da ni tako debela in pogubna, kakor tam, kjer ne streljajo. Vpraša se le, ka-

26

ko veliki naj bodo topiči ali možnarji, in kako dolge cevi. Na shodu v Kasali je bilo splošno mnenje, da naj bodo topiči tako veliki, da se smejo nabasati s 15—20 dkg smodnika, cevi pa dolge do štiri metre. Dosedaj smo tukaj imeli večinoma Lorberjeve možnarje iz Zalca, in sicer manjše po 25 cm visoke, v katere smeš nabasati sedem do osem dek smodnika, cevi pa so le dva metra visoke. Gotovo je, da se z večjimi možnarji in daljšimi cevmi doseže večji učinek, in priporočam, da si povsod, kjer si napravijo nova strelšča, omislijo 40 cm visoke možnarje in štiri metre dolge cevi. S takimi možnarji zadostujejo dva do trije strelji na minuto in so zadosti po trije do štiri možnarji za postajo. Vendar se mora pomisliti, da so stroški, ako se potrebuje več smodnika, znatno večji, in da smo tukaj z manjšimi topiči imeli ravno tako dobre uspehe, kakor drugod z večjimi.

Na primernem, če mogoče nekaj vzvišenem kraju se postavi utica iz desk, ne predaleč od hiše, iz katere se oskrbuje streljanje. Utica naj bo do tri metre dolga, do dva metra široka. V enem kotu stoji tišta železna cev, segajoča skozi streho, na lesenj podlagi. V drugi polovici je mizica, na kateri stoji posoda

Evharistija in Tomaž More.

On je glava človeštva, mi njegovo duhovno telo, Evharistija pa je v tem telesu erce, ki se iz njega izlivajo življenjski toki v posameznike kot ude njegovega skrivnostnega telesa. Kot nalogo, ki jo ima izvršiti na svetu, je sam določil: »Jaz sem prišel, da bi imeli življenje in ga imeli v izobilju« (Jan. 10, 10). V njegovem življenju so neizčrpne življenjske sile. Pod njihovim vplivom se razvije duša k pravi lepoti, kakor evetlica v solnčni svetlobi in toploti. V takšen cvet, občudovan od vsega kulturnega sveta, se je razvil najnovejši (19. maja t. l. proglašen) svetnik katoliške cerkve, lord-kanceler Anglije Tomaž More. Iz Evharistije je živel in raste, navezujoč svoje po naravi slabo in minljivo človeško življenje na močno in neminljivo božje življenje. Notranja evharistična prežarjenost se je odražala v čudoviti vedrosti duha, ki ga nikdar ni zapustila in ki je tudi ni mogla zatemniti senca rabljevega meča, ko je zamahnil po njegovi glavi, kakor tudi v tisti milini in ljubeznivosti, ki ga je odlikovala v občevanju z drugimi ter mu pridobila sloves enega najbolj simpatičnih in prikupljivih značajev v zgodovini. Iz Kristusa, »v katerem so skriti vsi zakladi modrosti in vednosti« (Kol. 2, 3), se je namnožilo njegovo znanje. Če take mere, da mu je prisodila objektivna zgodovina epiteton »enega najizobraženejših vzornikov človeškega znanja« (Macaulay). Iz evharističnega vreca je zajemal oni življenjski heroizem, ki ga je usposobil, da je postal spoštovanja in posnemanja vreden zgled nezlomljive načelnosti, junaškega krščanstva in plemenitega človečanstva.

Kristus in napredek.

Iz Kristusa ves resnični in dobrotvorni napredek počinca in naroda! Brez tega trdnega temelja ni pravega napredka. Ako ni absolutne resnice, če so vsa merila resnice ali neresnice labilna (nestalna) in relativna (odnosna), je nesmiselno in nemogoče govoriti o pravem napredku spoznanja. S Kristusom, ki je absolutna božja resnica, je prišel kult resnice na svet. Ni ga pojma, ki bi ga sv. pismo tolikokrat poudarjalo in analiziralo (razbralo), ko pojem resnice in luči, saj ga naglašajo in proglašajo več kot 500krat. Kristus, božji arhitekt,

s smodnikom. Zaradi varnosti naj se napravi stenica med obema prostoroma s posebnim vhodom do cevi. Kajti pri streljanju odleti zažigalec iz možnarja daleč na stran in utegnil bi pasti na mizo ter vžgati smodnik. Na mojem strelišču se je to leta 1898 prigodilo, in ker je bilo po mizici nekaj smodnika raztrošenega, se je ta vžgal in tudi ves smodnik, kar ga je bilo v posodi, kake tri kile. Eksplozija je raztrgala steno in jo z možem vred, ki je streljal, vrgla doli v vinograd. Na srečo mož ni bil poškodovan. Od več strani sem slišal o nesrečah pri streljanju, ker ljudje niso bili dovolj previdni. Pri mojem sosedu je viničar postavil lonc blizu možnarjev, smodnik se je užgal in ga hudo opekel. Ravno tako v Vinarjih in pri Sevnici, kjer je strelca ubilo. Zato sem dal napraviti steno v utici, smodnik pa je v škrinjici s pokrivalom, ki se odpira le tedaj, kadar se možnarji bašejo, potem pa se mora vselej zopet zapreti. Za slučaj, da se mora streljati po noči, naj visi v utici svetilnica, nikakor pa ne sme stati na mizi, kjer je škrinjica s smodnikom. Da strelci ne smejo kaditi, se pač razume.

Kjer že imajo po dva metra dolge cevi, jih lahko dajo podaljšati, da ni treba novih kupovati. Ker se

je zgradil ustanovo, oznanjevanje in obrambo resnice, svojo cerkev, ki jo sv. Pavel opredeljuje kot »stebri in temelji resnice« (I. Tim. 3, 16), ki torej niso vsi resnice. Kristjanom, osobito katoličanom, je negovanje in znanost resnice nekako v krvi. Kot otroci luči imamo v svoji veri znanost osnovnih miselnih in življenjskih načel, ki je prava zakladnica življenjske modrosti, vrelo vseh vednosti in žarišče prave prosvete in kulture. »Naj duhovna kultura«, je izpovedal Goethe, »napreduje kakorkoli daleč, naj vednosti vzrastejo v višino ali porastejo v globino, naj se človeški duh kakorkoli razširi, preko višine in duhovne kulture, ki sije ter se blesti iz evangeljev, ne bo nikdar prišel.«

Kristus in umetnost.

S Kristusom je tudi bila porojena krščanska umetnost. Predmet umetnosti je lepota, podlaga pa je resnica. Življenje Gospodovo, božje resnice in lepote, je pravi Tabor krščanske umetnosti. Kdor bi hotel eliminirati (izvreči) Kristusa in njegovo Mater iz umetnosti, bi vzel cerkvam njihov kras, hkrati pa tudi galerije in muzeje umetnosti oropal tega, kar je v njih najlepše in najzornije. Ena umetnost pa bi in bo vedno ostala, in sicer prvovrstna umetnina, to je kult Kristusov, kakor ga vrši Cerkev, to je kult Evharistije, to je katoliška liturgija, katoliško bogoslužje. Poudariti je tudi, da mora umetnost imeti ne samo estetski, marveč tudi etični smoter, da ne izgubi pomena in zveze z življenjem. Ali je mogel kak estēt (krasoslovec) z vsem negovanjem lepote spreobrniti samo enega zločinca? Kristusov univerzalizem pa je prav v tem: v njem se posebija in očituje najvišja kultura, največja nežnost čuvstvanja, tako čudovit slog govora in življenja, da iz njega črpa in bo črpa umetnost vsa stoletja, in hkrati prodorni vpliv na grešnike in zločince, ki jih spreobrača z zakramentalno milostjo, ki ji je glavni vir Evharistija, in s svojim zgledom.

Kristus in mladina.

Da, Kristusov zgled! Ciceron je po neki notranji slutnji opisal veliko srečo, ki bi zadela človeštvo, ako bi moglo gledati npravni ideal posebljen pred seboj, ki bi se ob njem mogla npravna zavest vedno orientirati in obnavljati.

cevi med streljanjem močno ogrevajo in so vsled tega v nevarnosti, da žreblji spuščajo in se cev raztrga, je dobro jih včasih polivati z mrzlo vodo.

Možnarji se morajo po vsakem strelu izbrisati s krtačico, da v njih ne tli kaka iskra in se smodnik pri vsipanju ne vžge, kar se je že tudi zgodilo. Na smodnik ni treba ne papirja pritisniti, ne ga zabijati s prstjo ali lesenim klistrom, kakor je bila dosedaj navada. Ko smodnik ostane prost, nepokrit in nezabit, najbolj pretresa zrak, ko se užge. Užiga se pa z užgalico.

Stroški za streljanje so seveda precejšnji, ker se na vsaki postaji porabi do 150 kg smodnika, ako se pridno strelja. Zato bi se morali, kakor na Italijanskem, zediniti vsi posestniki ene okolice in si skupno napraviti strelišča po vzgledu kmetijskih zadrug. Če se računa, kolika je škoda po toči, se stroški za streljanje obilno poplačajo, zlasti pri vinogradih, kjer so po hudi toči trte za dve do tri leta oslajljene.

Torej znova toplo priporočam napravljanje strelišč na vseh krajih, pri čemur bodo gotovo pripomogli občinam država, dežela in na Štajerskem okrajni zastopi. Da se bo cena smodniku znatno znižala in se s

Kar je notranje slutil, je pol stoletja pozneje postalo dejstvo. Kristusove besede so duh in življenje. Njegovo življenje je ljubezen v najvišji obliki, je vzor vseh kreposti. Njegov zgled se blesti v nepopisni jasnosti in silnosti pred očmi ljudi in narodov tako razumljivo in prikupljivo, da ga more dojeti in prejeti otrok, in vendar tako veličastno, da ga ne more doseči tudi najpopolnejši človek. Ne samo svoj zgled nam daje Zveličar, marveč sebe v hrano dušam za duhovno življenje. In to življenje, ki ga prejemo iz Kristusa posamezniki, ne ostaja samo v njih, marveč se prelija v socialne zveze: v družino, občino, narod, državo. Vsak pravi kristjan je živ kamen, organičen član in duševna moč celote. Čim boljši in krepstnejši so posamezniki, čim bolj oblikovani po Kristusu, tem bolj se očituje Kristus v mišljenju, življenju, delovanju naroda. Iz te resničnosti izhaja kot neogibnost: po Kristusu, ki je vsesplošni in najučinkovitejši izobraževalni pomoček, oblikujmo posameznike, zlasti mladino! Dajmo ji ne samo eksistenčni minimum duhovnih življenjskih dobrin, marveč da bo imela življenje v izobilju. Zahtevo po krščanski vzgoji mladine nam diktira naša krščanska vest in hkrati naša ljubezen do naroda. Ker je oboje — naša vest in ljubezen do naroda — neminljivo, je tudi naša zahteva nedolžljiva. Spričo Kristusa, največjega prijatelja mladine in prvega prosvetitelja naroda, kličemo: Svobodna pot krščanski vzgoji mladine, svobodna pot katoliški prosveti!

Vera in narodnost.

Takšna vzgoja in prosveta tudi najboljšje služi narodu in državi. Mladina, zvesta evharističnemu Kralju src, je zvesta tudi svojemu svetnemu kralju! Saj nas vera uči, da je država ustanova, ki izvira iz narave človekove, torej iz božje volje. Država ne more biti brez avtoritete, ki je ne ustvarja, marveč predpostavlja. Moč nad dušo in vestjo nima država, ampak cerkev. Cerkev avtoriteta zavezuje duše in podrejuje vesti pokorščini do državne oblasti. S tem ji daje jamstvo in varnost, ki je večjega pomena ko kanoni, tanki in letala. Ne bodo puške rešile svet, marveč vest. Kjer se ubija vest, se dviga morala nasilja in krivice. Krščanska vest tesno spaja med seboj to dvoje: vero in domovino. To je tudi potrdil

ste noja, ki je bil mnogo večji nego dandanes živeči, in sicer pred 1 milijon leti, kakor to trdijo znanstveniki. Okamenete luščine so dolge 15 cm in debele 3 mm.

V Ameriki

imajo avtomat za ožgarete. Če vržeš v ta avtomat novce, se sproži govorilna naprava, ki imenuje ime zaželjene cigarete in tudi primerno oceni njeno kakovost.

Tulpe,

ki so tolikanj mičen kras naših vrhov, izhajajo iz Perzije.

Rdeči les cedar

iz angleške Kolumbije v Kanadi je glede gobe neobčutljiv in radl tega gradijo po Kanadi največ hiš iz tega trpeznega lesa.